

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Első félév.

Kolozsvár, Május' 2kán, 1839.

18. szám.

Tartalom: Angol- magyar intézet, (Kelemen Bénéjámín) 137. l. Erdélyi könyvsajtók munkálatai' ismertetése, II. Die Wappen und Siegel der Fürsten von Siebenbürgen und der einzelnen ständischen Nationen dieses Landes. Ein Versuch von J. B. v. S. Hermannstadt, 1838. Gedruckt bei Georg v. Closius. 8. r. 38. l. 5 kőre rajzolt táblával. (Ára 20 kr. pengő pénzben). (Nagy ajtai Kovács István) 139. l. Legújabb és fontosabb biztosító-társaság, (G.) 143. l.

Angol- magyar intézet.

A' gyapjú' 's egyéb 'y természetmény' mennél könnyebb 's nyereségesb eladásának megállapítására.

Ezen új 's felette nagy fontosságú intézet' célja, a' magyar természetményeknek 's különösen a' gyapjunak mennél nyereségesb eladása. — Tudva van, hogy a' magyar természetmennyek eddig csak igen csekély hasznát vette sok fáradságába 's költségébe került természetmennyeknek, 's különösen pénze' eddig csak nem egyetlenegy forrásának a' gyapjunak, 's hogy a' haszon legnagyobb részén mások osztozkodtak. Ezen intézet azt eszközölvén, hogy a' gyapju forrásról forrásra menjen a' legbiztosb úton, a' természet az egész hasznot magáévá fogja tenni, 's gazdasága' élénkebb folytatására indítván, magának a' jobb létre útát nyit. — Felszólítatnak hát mindazok, kik fáradságaiknak teljes gyümölcsét magok kívánják éldelni, hogy az itt szóban lévő intézet' megállapításához, 's ez által a' nemzet' szerencsés létének mennél sikeresh eszközléséhez járulni méltóztassanak.

Az intézet' keletkezésének rövid története ez: Öt nagy tekintetű 's gazdag angol-ház Magyarhon' gazdag természetmennyi forrásának méltó tekintetbe vétele által indítva, azon szerencsés körülménynek, melly az austriai örökös tar-

tományokat Angliával közelebbi kereskedési viszonyba hozá, jöltevő hasznait valósitani kívánó szándékból, kész egyesületbe lépni, 's magát in solidum kötelezni arra, hogy a' magyar gyapju' 's egyéb London' piacznán kelendő természetmennyek' general-agentiáját magára vállalja. Ha ezen fontos ajánlása a' magyar nemességnél kedvet talál, 's illő részvétellel fogadtatik, ajánlja hív, és pontos szolgálatát nemzetünk' kívánságainak teljesítésében. — Egyébiránt pedig az intézet' mennél teljesb biztosságú megalapítására, tervének rövid vázlatát következő pontokban közli:

1) Magyarhon' nemessége, különösen a' gyapjutermesztők társaságba lépnek, mellynek célja a' gyapjukereskedés' tökéletesítése 's e' végett gyapjaikat Pestre szállítják egy ideigleni intézetbe addig, mig idővel egy alkalmas épület szükséges raktárakkal, hivatalokkal 'stb. lesz ellátva.

2) Minden, az intézetbe vett gyapju' osztályozása (sortírozása), megtisztítása 's elkészítése helyben történik, magának a' társaságnak tisztviselői' közvetlen felügyelése alatt.

3) Azok, kik nevök' aláírásával az intézet' tagjaivá lettek, keblökből egy biztosságot (Committee-t) 's egy elnököt választanak főigazgatói hatalommal, ki azonban a' biztosság' ellenőrsége alá lesz vetve.

4) Ezen biztosságtól, melly az egész nemzeti intézet' képviselője, jönnek minden az inté-

*) A' többek közt faggyu, viasz, méz, kender, 's talán repce. — Szerkeszt.

zetet tárgyazó rendelkezések. Ezen biztosság veszi által az egyes természetektől a gyapjút, 's egyéb természetményt, 's ez számolazokról mind előlegesen, mind bevégezöleg.

5) A magyar Committeenek joga van egy biztos, dologesmerő férfit választani, ki mint a magyar egyesület agense Londonban lakik, 's kinek ellenörködése alatt történnek minden árszabások és eladások.

6) A magyar Committeenek joga van meghatározni az eladás idejét, valamint azon árt is, mellyen alól egyik vagy másik gyapju, egyik vagy másik természetmény el nem adathatik, 's általában a londoni egyesület semmit sem tehet a magyar Committee világos megegyezése 's elhatározása nélkül.

7) Az angol társaság köteles maga részéről egy a gyapjuesmerés 's kereskedésben jártas férfit Pestre szállítani, ki itt mint képviselő vagy agens mind a két rész érdekeire 's az intézet minden dolgaira felügyel, egyébiránt azonban a Committee ellenörsege alatt lesz.

8) A nagy Committee a Pesten lakó angol agenssel egyezöleg minden az intézetbe szállított gyapju becsárát, tekintetbe vévén a gyapju londoni piaci árát is, meghatározzák, 's arról a tulajdonosnak bizonyáglevelet adnak.

9) Minden, ki azt kívánja, ezen becsár felét (50 pcentet) az intézetből azonnal felveheti, a gyapju eladási árának többi részét pedig akkor, ha az el leszen adva. Ha ki azonban még több előpénzt is kívánna, kész az angol társaság a gyapjunak Londonba érkezte után még az egész becsár $\frac{1}{2}$ részét, 's így öszvesen $\frac{3}{4}$ részt 5 procentre előre adni.

10) A londoni piacra nem alkalmas gyapjuról Bécsben, vagy másutt tétetnek rendelkezések, 's ennek is mennél sikeresb kezelését a londoni egyesület magára vállalja.

11) Az angol egyesület igéri, hogy a gondjai alá vett gyapju 's egyéb természetmények

mennél nyereségesb eladására semminemű alkalmat el nem mulasztand, 's arra sok nemű öszveköttetéseit, viszonyait 's befolyását teljes buzgalommal használandja. Igéri továbbá, hogy az intézet mennél sikeresb 's jóltevőbb megalapítására 's virágzásba hozására esztendőnként egymást felváltva viselendik az intézet elnökségét, 's kizárólag a magyar természetmények megismertetésének 's nyereségesb eladásának szentelik intézetöket; megkivánván viszont, hogy a magyar egyesület is kizárólag a magyar-angol Companiának adja által természetményeit.

11) Az angol egyesület ezen szolgálatiért nem a szokott 5%, hanem csak 2% provisiot, 2% del credere-t, 's 1% sensariát köt ki magának.

13) Az intézet költségeit Pesten a tagok viselik, jövedelmeik arányához képest. A londoni egyesület azonban kész itt is segéd kezeket nyújtani a magyar egyesületnek, 's a szükséges épületeknek felállítására, 's általában az egész intézet megalapítására szükséges pénzt a legkedvezöbb feltételek alatt kölcsönözni. Végre

14) Magyarhon kereskedési viszonyainak élénkítésére, a gazdaság 's ipar minden ágának sikeres előmozdítására 's emelésére, a honukban még mindig hiányzó gyárok 's manufacturák alapítására 's általában az előmenetel 's jóllet szükséges eszközeinek szaporítására, kész az angol egyesület munkás részvételen kívül egy olly intézetet állítani fel, melly mindennek, ki biztos vagyont vagy kelendő portékát mutathat elő, 5 pcentre kölcsönözend.

Imé ezek a felállítandó 's elláthatatlan hasznokat és gyümölcsöket igéri intézetnek alapvonalai. Az angol egyesület kész azonnal életbe és munkásságba lépni, mihelyt Magyarhon polgari elhatározott szándékjokat kijelentik, 's kész az egész intézetnek czélszerű elintézésére, a tervek alapos kidolgozására 's az egyezkedések végrehajtására meghatalmazottját, munkás részvét nyilatkozása esetében, a jövő medardusi vásárra Pestre küldeni.

Felszólítanak tehát teljes bizodalómmal mind-azok, kik ezen nagyszerű 's egész honunkra gazdag áldást terjesztendő intézet' fontosságát 's a világ' leggazdagabb 's hatalmas nemzetének szorosb egybeköttetési sok nemű' hasznát méltatni, 's azt valósítani kívánják, hogy munkás részvéteket előlegesen és neveik' aláírásával nyilatkoztatni méltóztassanak. Ezen aláírás nem kötelező, 's csak arra szolgál, hogy az intézet' megalapítását illető előkészületek a' közrészvét' nyilvánítása által biztosítsanak.

Az egyesület' nevében közli

Kelemen Bénéjámán.

(Ezen felszólítás Kolozsváratt a' casinóban aláírás végett ki van téve.)

Erdélyi könyvsajtók' munkálatai' ismertetése.

II.

Die Wappen und Siegel der Fürsten von Siebenbürgen und der einzelnen ständischen Nationen dieses Landes. Ein Versuch von J. B. v. S. Hermannstadt, 1838. Gedruckt bei Georg v. Closius. 8. r. 38 l. 5 köre rajzolt táblával. (Ara 20 kr. pengő pénzben).

A' jelen munkát írója, s. B. J. úr csak „próbának“ nyilatkoztatja, 's e' szerény nyilatkozatával, ámbár egyetlenegy szó, má' a' címlapon eléggé békibizonyítja, hogy tárgyával ismeretes és jól tudja, mit lehetséges címer- és pecsétanni tekintetben nálunk még most adni.

Eredeti oklevelekről gyűjthetni hazánk' három alkotmányos nemzetei', fejedelmei' címereiről és pecsétjeiről legbővebb ismeretet; azok tüntetik leggazdagabban előnkbe: mikor kezdetek ezek gyakorlatba hozatni; milly alakokban

divatoztak, mennyire szaporodtak el; meddig használtattak 'stb; a' honnan minél számosb oklevelet szemlélhetett, vizsgálhatott valaki: annál szélesb, pontosabb címer- és pecsétismeretre juthatott; de kétség kívül hosszas fáradozás után.

Régibb korban kelt, címer- és pecsétismeretre biztoson vezérlő eredeti okleveleket találni nem könnyen lehet. A' felnyomott pecsétetek — különbféle viszontagságok miatt — némely levelekről lehulltak, elvesztek; másokon csak eltöredezve léteznek fenn; sokakon, ha ép-ségben megmaradtak is, vagy a' címert nem láthatni ki tisztán, vagy a' köriratot nem olvashatni bizonyossággal; 's legyen bár az egész címert alkotó részeknek legcsekélyebbike láthatatlan; a' köriratot tevő szavaknak, betűknek legkisebbike olvashatatlan: miattok a' címer és pecsét ismeretlen marad. Ezért alig képzelhető, mi bajos néha egyetlen egy címer' és pecsét' hibátlan ismeretére is jutni; 's pedig ki fejdelmeinknek csak egy egy pecsétjéről szerzett magának hű képet, az heraldicánk- és sphragisticánkban még nem nagy lépéseket tett; mert Erdélynek mind nemzetei, mind fejedelmei változtatták pecsétjeiket, 's kiváltképpen az utóbbiak, gyakran. Címer- és pecsétismertetőinknek tehát kötelességök nem csak azt kinyomozni: hány és minő címerek-, pecsétekkel éltek hazánk' egyes nemzetei 's fejedelmei; hanem azt is meghatározni: mikor kezdettek és szüntek meg azok különböző címereiket, pecsétjeiket használni, 'stb. 'S miután illy kérdések' megfejtésére, elhatározására feleleteket sem év-, sem törvénykönyveink nem nyújtanak; miután nyilvános oklevél- és pénzgyűjtemények — a' címer- és pecsétannak e' két leggazdagabb és biztosb forrásai — nálunk hiányzanak; ki az valljon, ki a' nemzeti 's fejedelmi címerek', pecsétetek' tökélyes ismertetésével ajándékozhatna meg jelenleg bennünket? Noha fájlalva, de ki kell mondanom: senki!

Am de vannak honunknak hő buzgalmu-, üdves törekvési fiai, kik e' tudományágakban is — szerencsésen viaskodvák az ellenök csoportosult akadályokkal — nagy haladást tettek, 's el vala jöve már a' kor, hogy közülök valamelyik felszólalván, az emlegetett czimereket és pecséteket — ha teljesen nem ismertetheti is — legalább ismertetni megpróbálja.

A' próbát B. úr megtevé, 's szerencsével. Munkájában, mint czíme hirdeti, Erdély' fejedelmei' 's három alkotmányos nemzetei' czimereit, pecsétjeit ismerteti, 's azoknak, melyekről szól, nagyobb részét nem csak leírással, hanem, hogy alakjokat olvasóinak annál jobban, hűbben felmutathassa, kőrajzokban is. Az így nyújtott pecsétek, mellyeken az illető czimerek is láthatók, ezek.

1ő: a' szász nemzeté, melylyel az már 15-dik században élt, 's ön keblü ügyeiben most is él.

2dik: a' II. János választott királyé.

3dik: Báthori Istváné azon korszakból, mellyben ő lengyelországi király volt, de egyzersmind az erdélyi fejedelmi czimmal is szeretett diszleni.

4- és 5dik: Báthori Zsigmondé.

6dik: nejéé, a' Mária Krisztiárné.

7dik: ismét Báthori Zsigmondé.

8dik: Székely Mózsésé.

9dik: Bocskai Istváné.

10dik: Rákóczi Zsigmondé.

11dik: Báthori Gáboré.

12-, 13-, 14dik: Bethlen Gáboré.

15dik: az özvegyéé, brandenburgi Kataliné.

16dik: I. Rákóczi Györgyé.

17dik: II. Rákóczi Györgyé.

18dik: Rhédei Ferenczé.

19dik: Barcsai Akosé.

20dik: Kemény Jánosé.

21dik: az erdélyi vármegyéké, vagy magyar nemzeté.

22dik: a' székely nemzeté.

23dik: a' szász nemzeté.

Ez utóbbi három pecséték azok, mellyeket a' három alkotmányos nemzet közös ügyeiben ma is használ.

24dik: I. Apafi Mihályé.

25dik: II. Apafi Mihály választott fejedelemé.

26dik és utolsó: I. Leopold császáré 1696ból.

A' tartalom' megemlítése után, némi világoztatásul és pótlásul legyen szabad már megjegyznem, e' következőket:

A' munka' 8dik lapján mondatik: „Somlyói Báthori István, Erdély' első választott fejedelme megelégedett eleinte a' vajda czimmal és ön családi czimerével: három sárkány vagy farkas foggal, körül véve egy sárkánytól, melly farkába harap. Minekutána pedig az 1576dik esztendőben Lengyelország' királyává megválasztaték, tehát körül vevé amazt az őt mintilyent illető czimerekkel.“

Itt Schoenvisner után állítatik, hogy Báthori' czimerében a' három farkas fogat saját farkába harapó sárkány köríti, 's én e' schoenvisneri alapot feszegetni, annál inkább kidönteni teljességgel nem szándékozom; de emlitem: előttem állanak Báthori István' két ép pecsétjei, mellyekkel az 1571ben Kolozsváratt, 1572ben Thordán volt országgyűlések' törvényczikelyei megerősítvék, 's körirat mind a' kettőn ez: **STEPHANVS BATORI D. S.** (De Somlyó); a' czímer feljül koronás, két oldalról nemtős paizsban: három farkas fog. Nincs tehát sem vajda cím a' köriratban, sem sárkány a' farkas fog czímer körül.

9dik lapon íratik: „Midőn Báthori István Lengyelország' királyává megválasztaték, Erdély' kormányzását a' testvéérére, Báthori Kristófra bizá mint vajdára, de ki már 1581ben elhala. Ez a' czimerében mindig csak a' három báthori fogat tartá meg. Kristóf' fia 's következője Zsigmond is eleinte atyja' példáját követte 's csak ön családi czimerével és vajda czimmal élt. Egy

ilyen, 1581 évbéli egészen egyszerű pecséten következő körirat áll: **Sigism. Batori Vajvoda Trans. et Sicul. Com. etc.** De az 1590dik év. után megszaportotta Zsigmond címzeit és címereit 's illy alkalomkor a' három nemzetek' címereit is azokhoz mellékelte.

Ez igaz; de tévedhetés' távoztatása' tekintetéből talán nem árt ide tenni, hogy Zsigmond által a' cím- és címerszaportás 1590 után nem mindjárt történt; mert látom az ő pecsétjeit, mellyekkel az 1592ben aprilis' 19dik, és september' 20dik napjaira Fejérvárra; 1593ban aprilis' 25dikére Fejérvárra; 1594ben februarius' 2dikára Fejérvárra, majus' 24dikére Tordára 's november' 16dikára viszont Fejérvárra hirdetett országgyűlések' törvényczikkelyei pecsételvék, 's ezeken is a' cím még mind az, mi amaz 1581ik évi pecséten, t. i.: **SIGISM: BATORI: VAIVODA: TRANS: ET: SICVL: COM: ETC:;** a' címér is az, t. i. csak három farkas fog a' koronás és nemtős paizsban.

18dik lapon olvashatni: „I. Rákóczi György, ki 1631ben jutott uralkodásra, címérét hasonlóképpen az alkotmányos nemzetekéiből és ön családjából alkotta össze. Az utóbbi, mint már fenn Rákóczi Zsigmondnál megmutattattott vala, állott egy koronás sásból karddal jobb körmei közt; de Györgynél és fiánál nem áll a' sas mint ott közvetlenül három halmon, hanem köztök (a' sas és halmok között) találtatik még egy fél kerék. Egy pecséten, melly egy 1644dik évbéli oklevélről kölcsönözöttetett, az igazi címérpaizs hosszára két hasonlóféltre osztott el, 's közepében van egy kis szívpaizs a' rákóczi címérrel; a' jobb kézről hasonlóféltre van a' nap és sas, a' bal kézről a' hold és hét vár. A' kör ezen feliratot foglalja magában: **Georgius Rakoci D. G. Princeps Transilvae. Partiu. R. Hung. Do. et Sic. Com.**

I. Rákóczi György 1644 előtt más pecsét-

teket is használt; jelesen egyet, mellynek körirata ez: **GEORGIUS RAKOCI D: G: PRINCEPS TRANIAE PARTIV. R. HVNGAR. DNS ET SICVL COM 1634.** Ezzel találom megpecsételve az 1634ben majus' 12dikére Fejérvárra, 1635ben majus' 13dikára Fejérvárra, 1636ban februarius' 15dikére Kolozsvárra, 1638ban aprilis' 23ikára Fejérvárra, 1639ben majus' 1jére Fejérvárra, 1640ben aprilis' 24dikére Fejérvárra, 1641ben aprilis' 23dikára Fejérvárra, 1642ben februarius' 16dikára Fejérvárra, 1643ban aprilis' 24dikére Fejérvárra hirdetett országgyűlések' törvényczikkelyeinek egy egy példányait. Egyébiránt a' címerek és azoknak helyzete e' pecséten is azok, mellyek a' B. úr által ismertetett 1644dik évbélin.

„Egy egy példányait“ mondám imént, 's ezt így azért, mert az említett, 1634ben majus' 12dikére Fejérvárra hirdetett országgyűlés' törvényczikkelyei két példányban fekszenek előttem, 's közülök egyikén Rákóczinak ismerettem 1634beli pecsétje látható, másikon pedig egy valamint ettől, úgy a' B. úr által előadottól is különböző — mind köriratára, mind paizsa' alakjára 's a' címerek' helyzetére nézve; honnan az a' tanúság foly, hogy I. Rákóczi György ugyanazon egy időben, 's ugyanazon egy ügyben két egymástól különböző pecséttel is élt.

29dik lapon a' három nemzet' hajdoni helykövetkezésképpen rangsorozatáról tétetik említés, 's mivel Lépes Lóránd erdélyi alvajda' azon levelében, melly által a' három nemzetnek 1437ben legelőször Kápolnán történt egyesültét, 's annak alkalmával tett végzeteit, rendeleteit erősíti meg, a' magyar nemesek elől, a' székelyek hátul, a' szászok közből említetnek — mint például e' szavakban: „Inter praedictos nobiles ac saxones et siculos talem fraternam disposuimus unionem;“ B. úr innen azt

következteti: „Tehát szászoknak a' három nemzet' első egyesültekor hely valósággal a' széke-lyek előtt mutatattott ki.“

Szászoknak ezen 1437beli levélben széke-lyek eleibe soroztatása nem rendkívüli esemény; történt az másszor is mind 1437 előtt mind azután, mint V. László királynak 1289ben, Lépes alvajdának 1438ban kelt leveleiből láthatni *). Sőt soroztattak hajdan a' szászok nem csak széke-lyek, hanem ezek 's magyarok eleibe is, Lám I. Károlynak egy 1328beli levelében, mellyben Tamás vajdának parancsolja, hogy az erdélyi püspököt és kánonokokat régi jogaikban tartsa meg és védelmezze, illy sorok fordulnak elő: „rebelles vero, si qui in solvendis suis juribus, suarum decimarum solutionibus faciendis essent, aut sibi rebellare intenderent, quoslibet, scilicet **saxones, siculos, hungaros nobiles** et ignobiles ad plenam eisdem reddendam justitiam cogas et compellas“ **). De mi-ből történt ez? 's miért helyeztettek nevezetesen amaz 1437beli levélben a' szászok széke-lyek eleibe? Vélekedésem szerint csak a' levélíró' önkényéből, nem pedig valamely nyilvános határozat' és kimutatás' következtében; mert ha a' kápolnai gyűlésben a' három nemzet az egy-más között megtartandó hely- és rangsort köz-akarattal olyanképpen határozta 's mutatta volna ki, hogy a' magyarok kapják az első helyet, szászok a' másodikat, széke-lyek a' harmadikat: úgy

a) Lépes vajdának e' helysorozó határozatot is levelébe iktatnia, 's a' kápolnai többi végzésekkel együtt megerősítnie kell vala; az ő levelében pedig a' helysorozatról nincs szó ***).

*) Notitia veteris et novi capituli ecclesiae albensis Transilvaniae, p. 15, 16. — Supplex libellus valachorum Transilvaniae, jura tribus receptis nationibus communia postliminio sibi adseri postulantium, p. 24, 25.

***) Notitia vet. et novi cap. eccl. alb. Trans. p. 31, 32.

***) Katona, Historia critica regum Hungariae. Tom. XII p. 793 — 796.

b) Szászoknak a' nékiek már egyszer kimutatott helyet azután is folyvást meg kell vala tartaniok, azt pedig nem tartották meg; mert a' második helyen gyakrabban széke-lyek tűnnek előnkbe, valamint az 1437dik év előtti, úgy azutáni oklevelekben is. Bizonyításul rövidség' okáért csak egy pár adatot hozok fel töredékben.

1366ból: „Nos Ludovicus, dei gratia rex Hungariae, memoriae commendantes praesentium tenore significamus universis, quod cum fideles nostri dilecti, videlicet magnificus de Zeech regnorum nostrorum Croatiae, Dalmatiae banus, ac Petrus de Gara vices gerens magnifici baronis Dionysii vajvodae transilvani, quos nos in medium **nobilium, siculorum** et **saxonum** terrae nostrae transilvaniae . . . pro specialibus in nostra persona hominibus nostris deputantes, confidenter transmiseramus, cum nostro regio pleno mandato “ 'stb. *).

1459ből, a' fejérvári káptalan' leveléből: „egregia spectabilisque nec non strenua et agilis atque circumspectissima universitas tota **nobilium** et procerum, **siculorum** quoque omnium generum, nec non **saxonum** sedium singularum 7 totius pártis hujus regni Transilvaniae in seu ad oppidum Medgyes in unum pariter conveniendo, et generalem faciendo congregationem.“ 'stb. **).

Im e' kevés világozásból és véleményből állanak szándéklott jegyzeteim, 's talán ezek is feleslegesek valának; mert „Ennyit most az egyes erdélyi nemzetek' címereiről és pecsétjeiről,“ imígy szól B. úr munkája 6dik lapján, 's én e' most szava' értelménél fogva azt reménylém, hogy a' nemzeti címerek- és pecsétjeiről, 's egyszersmind a' fejedelmiekről is másszor bővebben értekezendik, azokra is, miket jegyzetemben érintettem, kibocsátkozva.

*) Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticae ac civilis. Tom. IX. volum. III. p. 567.

***) Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen 57. l.

Alapos-e, 's teljesülend-e valljon sokat igé-
ró reményem? Ezen kérdések' megfejtését vár-
juk a' jövődtől; azonban örvendjünk a' jelen
munka' megjelentén, mert arra valóban méltó
okunk van. Habár kis terjedelmű is az, ahhoz-
képest, mit e' tárgyról e' korig bíránk, sok,
's olyan, melly a' czímer- és pecsétannak min-
den igaz 's értelmes barátait képes állandóan
meleg hálaérzetre buzdítani B. úr iránt.

Nagy ajtai Kovács István.

Legújabb és fontosabb biztosí- tó társaság.

(Novella.)

Mély elmélésbe merülten ült asztalánál a'
párizsi kereskedői csarnok' egyik legismertebb
speculansa. Egy eszmét keresett! Szobájában e-
gyedül, fejét hátrahajtvá karos széke' lágy pár-
nájára, szemeit szobája' menyezetére függesztve
átfutotta a' képzelet' mérhetlen határát, hogy
abban azon mezőt felfedezhesse, mellyre az ü-
gyes kereskedők a' becsületes részvényesek által
egybetett tőkepenz' elvetését bizni szokták. — Az
eszme, mellyet a' speculans szobája' menyeze-
tén hujában keresett, véletlenül betoppant ajtáján.

„Lorimond úr“ — jelenté a' szolgál, 's
a' speculans egy magas, száraz, komoly és igen
jól öltözött, mintegy 50 évű férfiat láta bejöni.
Lorimond egész módszeresen tevé pálczáját a'
szegletbe, kalapját és kesztyűjét az asztalra, le-
ült egy székre, 's egy nőképpel ékített drága
arany szelenczéből egyet szippantván, kezdé lá-
togatása' okát előadni.

„Ön, ismér engem — mondá — Lorimond
János Claudius Ambrust, keresetemre nézve tő-
kepenzest. Ön, irásával kívánt megtisztelni az
Ön által létre hozandó kereset' tárgyában, javall-

ván, hogy egy bányamunkáltatásban lennék rész-
vényes.“

„Úgy van! tisztán emlékezem....“

„A' bányabeli nyereség' hitele' igen alászáll-
lott; felettébb megfeszítették a' hurt. Egyébiránt
mindegy; szívesen veszek vagy 6 részvényt az
Ön iránti kedvezésből. De éppen nem ez oka
idejöttemnek; mert ellenkezőleg még én akarok
Önnek egy keresetet javallani; újadanújat, ne-
vezetes hasznot hajtandót, melly előre is jó re-
ményeséget ígér, a' nagy szerencsét tekintve,
melylyel az jelenleg Londonban folytattatik....
Ajándékozhat-e egy óranyi időt az előadásra?
minthogy szükségkép meglehetősen ki kell ter-
jeszkednem 's részletekbe bocsátkoznom.“

A' speculans megtekinté óráját, 's igen-nel
felelt.

„A' lehetőleg rövid kívánok lenni — foly-
tatá Lorimond. — Hallja tehát:

„Ez előtt 20 évvel, 32 évű koromban, el-
hagytam Párizst, Angliába telepedendő.... El
kell beszélnem történetem', mivel ebben fekszik
az egész kereset! 1818ban tehát Angliába men-
tem szerencsét keresni. Szorgalommal munkál-
tam, 's mivel ész' dolgában nem fogyatkoztam,
néhány év' eltöltével nem megvetendő kereske-
dőházat állítottam. Anglia rám nézve vendég-
szeretőnek és hasznosnak' mutatkozik, kereset-
temet legjobb siker követte, gazdag valék és
tiszteltetem; de hiányzott még valami teljes boldogságomra. Ifjulegényi állapotom olly búskom-
morrá tett, hogy szinte rásztkórságba estem.
Irtóztatva látam magam' egyedül, közelgető-vén-
ségemre, martalékul haszonleső atyámfiainak,
's a' fizetett szolgál' ápolására bízva. Egy sze-
lid, szeretetre méltó nő felől álmadoztam, 's ál-
mam veszély nélkül teljeselek is vala, ha éveim-
hez illő hölgyet kerestem volna; de kívánatom,
fájdalom, egy gyönyörű fiatal leánykára esett,
és így ezelőtt 5 évvel nőül vevém Hasweld Lu-
ciát, ki alig lépék 19ik tavaszába.“

„Ez menykő egy ostoba lépés vala! A' mézes hét nem soká tartta, 's csak hamar tapasztalnom kelle, hogy Lucia kaczer vala. . . . engem vénnek találta. . . . a' fiatal férfiak' társaságát többre becsülte az enyémnél; kiknek csélsapságai iránt nem vala érzéketlen. Nehéz gondok lépének most magánosságom' helyébe. Rástkórságba ugyan nem estem; de életem' láthatárát más kinők komoríták. Most szükség volt a' philosophia' fegyveréhez folyamodni, mert nem tudám, hogyan távoztassam el a' szerencsétlenséget, melly fejem felett lebegett.“

„Mind ez, mit eddig elé hallott, úgy látszik, igen távol esik minden speculatiótól, 's ki nem gondolhatja, mikép kelljen a' társaság' töképezését ezen történetbe szállítani. De várjon még csak egy pillanatig.“

„Azok közt, kikkel társasági körökben találkoztam, volt egy igen tisztelt kereskedő is, velem egy idős, és mint én, egy fiatal, szeretetre méltó 's e' mellett meglehetősen könnyelmű nővel házas. Körülményink' hasonlósága egymáshoz közelebb hozza, megbarátkoztam Wilkinsonnal, 's egykor baráti keblére öntöttem ki fájdalmas panaszsomat.“

„Ön rebeg — szóla Wilkinson mosolygva, azon nem csudálkozom. Én is hasonló hajóban eveztem; de most tökéletesen nyugodt és biztos vagyok.“

„Valóban?“

„Eskümmel erősíthetem. Látja, nőm e' pillanatban az egész városon futkároz, isten tudja, hol; én még sem érzek legkisebb nyugtalanságot. Én bizonyos vagyok ügyem felől!“

„Ön, végetlen boldog!“

„Akar-e részese lenni hasonlóboldogságnak?“

„Vagyonom' felét örömet adnám érte!“

„Báh! olyan sok nem szükséges.“

„Fejtse meg; kérem. Könyörüljön rajtam. Milly útat, módot kell követni?“

„Semmi sem egyszerűbb; mint ez: biztosítsa magát.“

„Biztosítsam! . . . de mi ellen?“

„No, az ellen, mitől fél.“

„Oh! menjen! Ne tréfáljon velem.“

„Valót beszélek; 's könnyen elhiheti, mert én magam' biztosítottam.“

„Biztosította?“

„Tökéletesen és minden szertartással. Eddig az ember csak házat, gabonáját, 's bútorait biztosíthatta; a' vagyont biztosítva volt, de ez még nem elég. Van egy országos csapás, veszedelmesb, dülőbb és átkozottabb, mint tűz, víz és jégeső; van egy jószág, drágább minden vagyonnál és gazdagságnál; a' házi boldogság! Ezen boldogság' védelmére, ezen országos csapás' megvívására biztosító társaság állott egybe 's Ön is, mérsékelt procent mellett, részese lehet a' haszonnak, mellyet az nyújt.“

„Egészen el fog a' bámulás! Soha sem hallottam ezen emberszerető vállalat felől.“

„Elhiszem, mert ez nem olyan kereset, mellyet kitrombitálnak, 's minden ujságban kihirdetnek. A' társaság egészen titokban alakult, a' legnagyobb elővigyázattal és hallgató ügyvivők által munkál. A' tudósításokat nem lármával hanem kézügy alatt veszi bé rendre; azt is jól tudja, mellyik ajtón kell kopogtatnia; 's valóban különös, hogy ügyvivői még Önt nem látogatták meg.“

„Ez valóban különös elfelejtés!“

„De ha részt akar ezen jóltevő intézetben venni, én bévezetem; jöjön velem ezen biztosító intézet' hivatalába.“

(Vége közelebről.)